

A.F. Tempelaar

Het MAB vóór 50 jaar

oktober 1938

Het oktobernummer is geheel gewijd aan 'de waarde van het incurante aandeel'. De redactie van het MAB is van mening dat de fiscus in de loop der jaren tot enkele standaardoplossingen is gekomen 'die de contribuabelen hebben te volgen, zonder dat deze en hun raadslieden de overtuiging hebben gekregen, dat zij aldus volgens juiste regelen worden aangeslagen'. Ook de ambtenaren van de fiscus voelen zich bij hun beslissing en oordeelvelling niet geschraagd door de wetenschap, dat de hun voorgeschreven gedragslijn tot een rechtvaardige en economisch verantwoorde berekening van de waarde leidt.

Uitgangspunt voor dit nummer is de artikelreeks in de nummers juni en juli 1938 van de hand van Meyburg (zie het historisch verslag in MAB juli 1988). Opvallend is, dat slechts een enkele auteur naar dit geschrift verwijst.

Prof. Dr. P.J.A. Adriani behandelt enkele bijzondere fiscale problemen rondom het incurante aandeel. Legateert de enig aandeelhouder ener N.V. zijn aandelen (stel 150% waard) aan een groot aantal personen – zodat ieder hunner slechts enkele aandelen verkrijgt – dan zal het successierecht (bij een normaal dividend) moeten worden geheven over 100%, niet over 150%. Laat hij die aandelen na aan zijn erfgenamen, dan geldt 150% als waarde (boedelscheiding oefent geen invloed uit op het bedrag van het successierecht). Het gaat om de functie, welke het aandeel in het vermogen van de belastingplichtige heeft.

J.P. Croin analyseert het begrip 'waarde in de belastingwetgeving'. Hij ziet hierbij af van een beschouwing van het begrip waarde in het algemeen en van de vraag in hoeverre de belastingwetgever bij de hantering van het begrip waarde daaraan aansluiting heeft gezocht. Hij motiveert dit weglaten o.a. met de opmerking, dat hij noodwendig zou vervallen in het opsommen en analyseren van allerlei reeds verkondigde waardetheorieën. Hij 'mag den deskundigen lezer niet de beleediging aandoen te veronderstellen dat hij deze niet kent'. Croin onderscheidt:

- Belastingwetten met eigen waardebegrip (o.a. Personele Belasting, Registratiewet en Zegelwet);
- Belastingwetten met een niet-uitgesproken waardebegrip (Dividend- en tantiëmebelasting, Inkomstenbelasting);
- Belastingwetten met een soms uitgesproken waardebegrip (Successierecht, Vermogensbelasting, Belasting van de Doode Hand).

Voorts maakt de schrijver onderscheid in subjectieve en objectieve waarde (subjectief: hoeveel heb *ik* er voor over om met een bepaald goed mijn behoefte te bevredigen; objectief: hoeveel hebben anderen voor dat goed over). Voorts kent hij nog bijzondere subjectieve waarde en algemene subjectieve waarde. Het eerste legt de nadruk op *ik* met mijn speciale persoonlijke behoefte; het tweede geldt voor de doorsnee ieder ander, die zich in mijn positie zou bevinden. Aldus komt hij tot de volgende conclusies:

Wanneer de persoonlijke omstandigheden van de toevallige eigenaar, verkrijger of genietër ofwel geen rol spelen ten aanzien van de geschiktheid van het goed of de zaak tot behoeftebevrediging ofwel de gehele opzet van de wet is er op gericht met deze bijzondere omstandigheden geen rekening te houden, dan geldt de objectieve waarde, de waarde in het verkeer, de verkoopwaarde. Daar waar die persoonlijke omstandigheden wel invloed hebben op de mate waarop het goed of de zaak zijn behoefte bevrediging dienen kan, en de aard van de wet er op gericht is deze persoonlijke behoeftebevrediging te treffen, moet bij de waardebepaling hiermede rekening worden gehouden. Dit geldt slechts in die zin, dat moet worden nagegaan welke waarde de zaak of het genot zou hebben voor de doorsnee-derde die in gelijke omstandigheden zou verkeren, als thans de toevallige eigenaar, verkrijger of genietër. Croin ziet overigens tussen de termen waarde en geldswaarde voor belastingaangelegenheden geen verschil.

Prof. Dr. A.B.A. van Ketel bespreekt de waarde van het winstbewijs. Hierbij zijn van belang de desbetreffende bepalingen in de statuten van de vennootschap. Van Ketel noemt hierbij:

- a algemene regelen (o.a. vorm van afgifte; wijze van overdracht; aantal; individualiteit of collectiviteit);
- b bijzondere rechten (o.a. recht bij bestuursbenoeming);
- c directe waarde-rechten (onder meer de omschrijving van het bij de winstbepaling en -verdeling toegekende percentage; eventueel begrenzend voorwaarde voor duur en bedrag; eventueel recht op deel van de liquidatieopbrengst)

De kernwaarde van het winstbewijs is de contante waarde der toekomstige uitkeringen, met verdiscontering van alle onzekere omstandigheden in het toekomstige verloop.

Van Ketel gaat in het verdere deel van zijn artikel de bijzondere invloed na, voortvloeiende uit de statutaire bepalingen.

W.J. de Langen maakt een aantal kritische opmerkingen bij de waardering van het incurante aandeel voor de vermogens- en successiebelastingen. Hij hekelt hierbij de z.i. te hoge berekeningen van de belastingdienst. Enkele grepen hieruit: Er is geen principieel verschil tussen de berekende waarde en de verkoopwaarde. De berekende waarde is niet anders dan de berekening van een redelijke verkoopprijs. Er is alleen verschil in waarderenden. Het aantal personen, dat invloed heeft uitgeoefend op een verkoopprijs is in de regel groter dan het aantal dat heeft meegewerkt aan een berekening. De deskundige, die de berekening uitvoert beschikt veelal over vollediger gegevens dan de man van de 'markt'. Maar het eigenaardige is – behoudens speciale gevallen van een op handen zijnde liquidatie – dat alles aankomt op toekomstverwachtingen en

hiervoor meent de schrijver, dat in economische aangelegenheden geen superioriteit kan worden toegekend aan de waarderende deskundige boven de man van de markt. Aanbieder en gegadigde dragen de financiële consequentie van hun waardeschattingen: de deskundige draagt geen financiële verantwoordelijkheid voor zijn taxatie. Berekeningen maken zonder een dergelijke verantwoordelijkheid en een ood uitbrengen zijn twee!

De schrijver acht iemands draagkracht zo belangrijk, dat hij het zinvol acht dit tegeven als maatstaf voor de berekeningen mee te nemen. Op grond van dit alles meent nu dat het noch op grond van een redelijke interpretatie van de wetten, noch op grond van economische overwegingen verantwoord is af te wijken van de buiten de beurs tot stand gekomen notering waartegen min of meer wordt verhandeld.

Opmerkelijk is, dat De Langen meent dat wanneer een aandeelhouder door middel van zijn aandelen zeggenschap heeft over de uidelingen van een N.V., maar hij maakt van deze macht geen gebruik op een wijze die strijdt met de wensen van de andere aandeelhouders, er uit hoofde van deze zeggenschap geen aanleiding is zijn aandelen anders te waarderen dan op $n \times$ de waarde van één aandeel, toebehorend aan een andere aandeelhouder. Er kan een oneerlijk gebruik van de zeggenschap worden gemaakt, maar die mogelijkheid kan toch bezwaarlijk een algemene grond voor waardeverhoging opleveren.

Het is duidelijk, dat de schrijver in deze opvatting diametraal staat tegenover de zienswijze van Adriani en Meyburg – en ook van de Hoge Raad – dat bij de waardering van incourante aandelen moet worden uitgegaan van de functie, welke het aandeel in het vermogen van de bezitter heeft.

In een hierna volgend artikel van A. Nierhoff (De bepaling van de waarde in een besloten vennootschap) wordt de gedachte van Adriani en Meyburg gevolgd.

Effectenmakelaar Carel F. Overhoff voelt zich in 'het koor van geschoolden' als een vreemde eend in de bijt. Desondanks heeft hij het verzoek om een stem uit de praktijk te laten horen aanvaard onder het motto (van Seneca) *Non scolae, sed vitae discimus* – niet voor de school, maar voor het leven leren wij. Naar de mening van Overhoff vormt de notering van een incourant aandeel onmisbaar materiaal voor de bepaling van de verhandelingswaarde op zeker ogenblik in enge zin en voor de uiteindelijke waardebepaling in algemene zin. Waardebepaling zonder hulp van de beëdigde makelaar en zonder het hulpmiddel van de noteringen heeft reeds in vele gevallen tot onbillijkheden geleid.